

Aan de orde is de herdenking van Fred van der Spek.

Hij zat van 1967 tot 1986 in de Tweede Kamer voor de Pacifistisch Socialistische Partij (PSP), waarvan de laatste acht jaar als fractievoorzitter.

Ik wil zijn familie graag van harte welkom heten: zijn dochter Eva met haar man en de kleinkinderen, en zijn zoon David met zijn partner.

Ik heet ook de minister-president, Mark Rutte, van harte welkom. Ik verzoek iedereen in de zaal en op de publieke tribune om, voor zover dat mogelijk is, te gaan staan.

In de tijd dat Van der Spek in de Kamer zat was de PSP voor volledige, eenzijdige ontwapening.

De partij zag in het socialisme een alternatief voor de bestaande kapitalistische samenleving.

En die omslag moest op een democratische, geweldloze manier worden bereikt.

Deze drieslag maakte de partij, te midden van de andere linkse partijen in die tijd, uniek.

En Van der Spek was er de verpersoonlijking van.

Hij was een man die vierkant achter zijn idealen stond.

Gedreven.

Principieel.

Standvastig.

Tekenend is zijn uitspraak op de verkiezingsavond van 1977, toen Van der Spek niet herkozen dreigde te worden:

‘Mijn zetel wankelt, maar ik wankel niet’.

Toen Van der Spek in de Kamer kwam, woedde de oorlog in Vietnam en waren Portugal en Griekenland dictaturen en tegelijkertijd NAVO-lid.

De Koude Oorlog draaide op volle toeren.

En de ongelijkheid in de wereld nam toe.

Dat was voor Van der Spek voldoende reden om zijn baan als leraar natuur- en scheikunde te verruilen voor de politiek.

Het was de tijd van de ‘grote verhalen’ in het Nederlandse parlement. Met name de linkse partijen zagen de Tweede Kamer in die

naoorlogse periode niet alleen als een marktplaats voor belangen, maar ook als een podium om hun ideeën over een betere samenleving uit te dragen.

En dat gold zeker voor Van der Spek.

Zijn idealen schemerden door als hij het woord nam op zijn favoriete dossiers: buitenlandse zaken, ontwikkelingssamenwerking, defensie.

Van der Spek was een gevreesd en gerespecteerd debater.

En hij sprak op het scherpst van de snede.

In een debat over atoomraketten in de jaren '80 noemde hij de Amerikaanse president een 'oorlogsmaniak'.

Maar dat mocht niet van Kamervoorzitter Dolman.

Toen maakte Van der Spek er het Engelse woord 'warmonger' van.

"Want", zei hij, "dat komt uit Shakespeare. Vooral in Hamlet wordt het veel gebruikt."

"Oorlogsstoker dus", concludeerde Dolman.

Waarop Van der Spek antwoordde: "Dat laat ik graag voor uw rekening".

De toenmalig Minister van Buitenlandse Zaken, (Joseph) Luns, en Van der Spek maakten een buiging naar elkaar als hij naar voren kwam om te interrumperen.

Hij bereidde zijn optredens en amendementen nauwgezet voor.

Van der Spek was inhoudelijk een hardliner, maar zacht op de relatie.

Volgens collega's, van de PvdA tot de VVD, kon je enorm met hem lachen.

Een gangmaker die onverwachts goed schuine moppen kon tappen om de sfeer erin te brengen.

Hij kon ook goed samenwerken.

Maar als het om zijn idealen ging, was hij een man van staal.

'Over principes sluit je geen compromissen', zei hij zelf.

Toen het maatschappelijk tij veranderde, linkse partijen hun uitgangspunten wilden moderniseren en plannen maakten om te gaan samenwerken, was het voor Van der Spek afgelopen.

De vorming van Groen Links betekende zijn definitieve afscheid van zijn partij, en later ook van de politiek.

We eren Van der Spek denk ik nog het méést, als we proberen zijn politieke invloed op de samenleving onder woorden te brengen.

Daarom sta ik tot slot stil bij die bijzondere dag van 21 november 1981.
De dag waarop Van der Spek, met zijn gezin, diep geroerd in de
erker stond van hun woning in Amsterdam-Zuid.
En rijen mensen langs zag lopen, richting het Museumplein.
Het was de ochtend van de eerste grote Vredesdemonstratie in
Nederland, die 400.000 mensen op de been bracht.
Een moment van tranen, op een dag vol hoop.
Toen Van der Spek sprak op het Museumplein, werd hij als volgt aangekondigd:
‘Als er iemand vandaag recht van spreken heeft, dan is het wel Fred van der Spek’.

We herdenken Van der Spek als een gedreven en gedegen Kamerlid, een scherp debater,
die zijn leven in dienst stelde van het algemeen belang.
Overtuigd socialist, pacifist.
En een standvastig optimist die bleef geloven in een betere maatschappij.

Dan geef ik nu het woord aan de minister-president.